

Factsheet Wet verplichte GGZ (WvGGZ), Wet Zorg en Dwang (Wzd) en Wet forensische Zorg (WFz)

Juli 2019

Inleiding

De Wet BOPZ (Bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen) wordt met ingang van 1 januari 2020 vervangen door de Wet verplichte GGZ en de Wet Zorg en Dwang. De Wet Forensische zorg heeft een relatie met deze wetten daar waar het strafrecht in het geding is. Deze wet is ingegaan op 1 januari 2019.

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de kern van deze wetten en de verschillen met de BOPZ. Daarbij ligt de nadruk op de WvGGZ.

Vanuit de Districts Veiligheidsoverleggen binnen de Politie Eenheid Rotterdam (DVO's) is gevraagd om de implementatie te coördineren. BM Van Hemmen is voor de hele politie-eenheid de bestuurlijke portefeuillehouder implementatie nieuwe wetten WvGGZ/Wzd/WFZ, als onderdeel van de sluitende aanpak kwetsbare personen. In deze factsheet zijn de belangrijkste implicaties van de nieuwe wetten kort toegelicht. De factsheet is een werkdocument en wordt zonodig op gezette tijden aangepast.

Belangrijkste verschillen BOPZ en WvGGZ en Wzd:

- BOPZ stelt opname centraal; WvGGZ en Wzd stellen zorg/behandeling centraal
- Gedwongen zorg wordt op maat gegeven en deze kan zowel klinisch als ambulant, thuis of in een polikliniek, of in een woonvoorziening plaatsvinden
- De WvGGZ en Wzd kennen elf vormen van verplichte zorg¹, deze zorg kan een combinatie zijn van zorg, beveiliging en begeleiding

---

¹ Limitatieve vormen van verplichte zorg ihkv WvGGZ en Wzd:

- a. toedienen van vocht, voeding en medicatie, alsmede het verrichten van medische controles of andere medische handelingen en therapeutische maatregelen, ter behandeling van een psychische stoornis, dan wel vanwege die stoornis, ter behandeling van een somatische aandoening;
- b. beperken van de bewegingsvrijheid;
- c. insluiten;
- d. uitoefenen van toezicht op betrokkene;
- e. onderzoek aan kleding of lichaam;
- f. onderzoek van de woon- of verblijfsruimte op gedrag-beïnvloedende middelen en gevaarlijke voorwerpen;
- g. controleren op de aanwezigheid van gedrag-beïnvloedende middelen;
- h. aanbrengen van beperkingen in de vrijheid het eigen leven in te richten, die tot gevolg hebben dat betrokkene iets moet doen of nalaten, waaronder het gebruik van communicatiemiddelen;

- In de WvGGZ toetst de rechter alle vormen van gedwongen zorg vooraf, dus niet alleen de opname.

WvGGZ²

WvGGZ richt zich op mensen met een psychische aandoening die zichzelf of anderen “**ernstig nadeel**” (dit betekent hetzelfde als de term “gevaar” in de wet BOPZ) kunnen toebrengen, die niet in vrijwillig kader behandeling/begeleiding willen accepteren,

Doelen:

- waarborgen van de rechtspositie van personen met een psychische stoornis.
- verplichte zorg pas als ultimum remedium, op maat voor de persoon, zo kort als mogelijk, zo lang als noodzakelijk
- verhogen van de kwaliteit van verplichte zorg
- positie van de familie/essentiële naasten duidelijk regelen en versterken

Er zijn twee wegen om te komen tot verplichte zorg: via de zorgmachtiging of, als er onmiddellijk gevaar dreigt, via de crisismaatregel

1. Zorgmachtiging:

Start traject

- Via melding bij gemeente woon-verblijfplaats betrokkene:
  - Iedereen kan, ook anoniem, bij de gemeente een melding doen over een inwoner van de betreffende gemeente als de melder denkt dat gedwongen zorg noodzakelijk is.
  - Als een naaste van betrokkene dat wenst, dan *moet* de gemeente een verzoek zorgmachtiging bij het OM indienen.
  - Gemeente:
de gemeente stelt een verkennend onderzoek³ in, als uitkomst triage hiertoe aanleiding geeft.
Als blijkt dat gedwongen zorg ingezet moet worden, dient de gemeente een “aanvraag voorbereiding verzoekschrift Zorgmachtiging (ZM)” in bij het Openbaar Ministerie.

-
- i. beperken van het recht op het ontvangen van bezoek;
  - j. opnemen in een accommodatie;
  - k. ontnemen van de vrijheid van betrokkene door hem over te brengen naar een plaats die geschikt is voor tijdelijk verblijf.

² <https://www.dwangindezorg.nl/nieuwe-wetgeving/documenten/publicaties/informatiepunt/documenten/1/wet-verplichte-ggz>

³ <https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/wet-verplichte-geestelijke-gezondheidszorg/nieuws/handreiking-voor-het-verkennend-onderzoek-wvvgz>

- De OvJ kan zelf ambtshalve een traject starten en een verzoek ZM bij de Rechtbank indienen;
- Een Geneesheer-Directeur kan een verzoek indienen bij het OM;
- Een professionele zorgverlener, politie kan eveneens een verzoek bij het OM neerleggen

Vervolgtraject

De Officier van Justitie bereidt het verzoek ZM voor. Dit betekent dat vanuit het OM een Geneesheer-Directeur (GD) wordt aangewezen die een psychiater vraagt om betrokkene te beoordelen en een medische verklaring ihkv de WvGGZ op te maken. Als aan de uitgangspunten voor verplichte zorg is voldaan, dan dient de OvJ een verzoekschrift voor het verlenen van een zorgmachtiging in bij de rechter. Vervolgens neemt de rechter op zitting op locatie waar betrokkene verblijft een besluit op het Verzoek Zorgmachtiging. De GD is zorginhoudelijk verantwoordelijk voor betrokkene. De duur van de zorgmachtiging kan zes maanden, twaalf maanden of 24 maanden zijn.

2. Crisismaatregel:

De burgemeester kan in geval van acute nood, na advies (medische verklaring) van een onafhankelijk psychiater, een crisismaatregel nemen. Zo mogelijk wordt betrokkene door de burgemeester, danwel een persoon aan wie deze bevoegdheid is gemandateerd, gehoord. Deze maatregel is breder dan de IBS onder de BOPZ, omdat alle vormen van verplichte zorg kunnen worden opgelegd, inclusief tijdelijk (max 18 uur) verplichte zorg. De maatregel duurt maximaal drie dagen met de mogelijkheid tot verlenging als voortgezette crisismaatregel voor maximaal drie weken. De OvJ besluit binnen 1 dag op het verzoekschrift, de rechter neemt binnen drie dagen een beslissing. Er is geen hoger beroep mogelijk.

Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (Wzd)

De Wzd, die eveneens in werking treedt op 1 januari 2020, is gericht op mensen met dementie en mensen met een verstandelijke beperking. Op dit moment vallen gedwongen opnames en gedwongen zorg voor mensen met dementie of met een verstandelijke beperking nog onder de Wet Bopz en is het OM de verzoekende partij. Na de wetswijziging gaat deze rol over op het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ).

De nieuwe Wzd sluit beter aan bij de zorg voor mensen met dementie of een verstandelijke beperking, waardoor ook mensen die hun wil niet meer kunnen uiten worden beschermd.

De nieuwe wet regelt ook de opname in een zorginstelling als mensen daar zelf niet over kunnen beslissen (opname zonder instemming, zonder verzet), of als zij zelf weigeren terwijl een opname wel noodzakelijk is (gedwongen opname via een inbewaringstelling of een rechterlijke machtiging).

Wet forensische zorg

De Wfz introduceert een formeel-wettelijke basis voor het indiceren, opleggen en inkopen van forensische zorg: zorg die, al dan niet als voorwaarde, onderdeel uitmaakt van een straf of een maatregel, of van de tenuitvoerlegging van een straf of maatregel, of als voorwaarde onderdeel uitmaakt van een sepot, een schorsing van de voorlopige hechtenis, of een gratieverlening op grond van de Gratiwet, dan wel onderdeel uitmaakt van een strafbeschikking waarbij een gedragsmaatregel wordt opgelegd. Beveiliging kan onderdeel uitmaken van forensische zorg.

De Wfz is niet van toepassing op forensische zorg die al dan niet als voorwaarde onderdeel uitmaakt van een straf of maatregel in het kader van het jeugdstrafrecht.

De bekendste vorm van forensische zorg is de tbs (terbeschikkingstelling), waarbij de patiënt in een gesloten instelling wordt behandeld. Op dit moment kunnen mensen met een psychische stoornis of verstandelijke beperking terecht komen in de gevangenis of een andere justitiële instelling, terwijl ze daar eigenlijk niet thuishoren. In de gevangenis zijn slechts beperkte mogelijkheden om deze personen te behandelen. De Wfz moet ervoor zorgen dat patiënten op de juiste plek terecht komen en de juiste zorg krijgen.

Regio

Zuid-Holland-Zuid

Hier zijn 10 gemeenten verzameld in de veiligheidsregio, het Veiligheidshuis ZHZ en de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J). Deze hebben met elkaar de opdracht aangenomen het regio-overleg WVGZ te organiseren en de onderdelen van de nieuwe wetten te implementeren. Hiertoe is een projectgroep van ambtenaren uit gemeenten ingesteld, o.l.v. het VHH ZHZ en de DG&J. In een pre-regio-WVGZ overleg is in 2019 de groep overige actoren in de nieuwe wetten vertegenwoordigd. Deze personen en partijen zetten zich in voor de implementatie van delen van de wetten. Projectgroep implementatie en de ketenpartners van gemeenten in ZHZ zijn zo nauw verbonden.

Rotterdam-Rijnmond

Het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond (ZVH RR) faciliteert in de regio RR het afstemmingsoverleg tussen de partijen die betrokken zijn bij de implementatie van de nieuwe wetten. In deze regio heeft zich een aantal logische clusters gevormd van gemeenten die elk met een projectleider in het afstemmingsoverleg zijn vertegenwoordigd. Op agenda schuiven ketenpartners als OM en GGZ aan.

Periodiek Regionaal Overleg in het kader van de WvGGZ (wettelijke verplichting)

Het Zorg- en Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond geeft het Periodiek Regionaal Overleg WvGGZ vorm door 4x per jaar bestuurlijke thema-bijeenkomsten te organiseren.

Bijlagen:

- Op de website www.dwangindezorg.nl vindt u informatie over gedwongen opname en zorg onder de Wet Bopz, die tot 1 januari 2020 in werking is. Deze website is bedoeld voor cliënten, hun naasten en professionals die te maken hebben met een gedwongen opname en gedwongen zorg. OP deze website wordt ook de relevante informatie geplaatst over de nieuwe wetgeving WvGGZ, Wzd en Wfz
- Op de website <https://vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/wet-verplichte-geestelijke-gezondheidszorg> vindt u een aantal handreikingen in het kader van de WvGGZ